

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 24

Prospectie met ingreep in de bodem aan de Eyckendael te Riemst, in het kader van de bouw van een woon- en zorgcentrum.

In opdracht van
Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg VZW

Elke Wesemael
Oktober 2007

ARON Rapport 24

**Prospectie met ingreep in de bodem aan de Eyckendael te Riemst in
het kader van de bouw van een woon- en zorgcentrum.**

**In opdracht van
VZW Bejaardenzorg Grauwzusters Hasselt-Tongeren.**

Oktober 2007

Elke Wesemael

Project: Prospectie met ingreep in de bodem aan de Eyckendael te Riemst in het kader van de bouw van een woon- en zorgcentrum.

*Op de teksten en de foto's geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of de bijgeleverde foto's schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON b.v.b.a. mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau - Monumentenzorg
Diesterstraat 44, bus 201
3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel/fax: 011/72.37.95

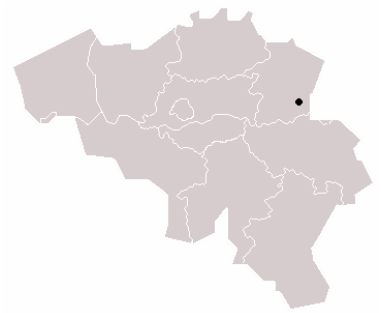
© ARON bvba, Archeologisch projectbureau, 2009

Inhoud

Inleiding	1
1. Het onderzoeksgebied	1
1.1 Algemene situering	1
1.2 Historische achtergrond	3
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek	4
2. Het archeologisch onderzoek	5
2.1 Doelstelling	5
2.2 Verloop	5
2.3 Methodiek	6
3. Onderzoeksresultaten	7
3.1 Bodemopbouw	7
3.2 Gaafheid van het terrein	7
3.3 Archeologische sporen en vondsten	7
4. Conclusie	8
Bijlage 1: Overzichtsplan	
Bijlage 2: Fotolijst	
Bijlage 3: Administratieve gegevens	

Inleiding

Naar aanleiding van eerdere archeologische vondsten adviseerde de Zuidoost Limburgse Archeologische Dienst (ZOLAD) de bouwwerken voor een woon- en zorgcentrum nabij de dorpskern van Riemst door een proefsleuvenonderzoek te laten voorafgaan. Op basis daarvan kon, na evaluatie van de onderzoeksresultaten, eventueel tot een archeologische opgraving worden besloten.

Deze 'prospectie met ingreep in de bodem' werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau ARON bvba uit Sint-Truiden, gedurende drie werkdagen tussen 8 en 12 oktober 2007. De vergunning hiervoor werd op 28 september 2007 door het Agentschap Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed op naam van Elke Wesemael afgeleverd (dossiernummer 2007/138).

1. Het onderzoeksgebied

1.1 Algemene situering

Het onderzoeksgebied was gelegen op het grondgebied van de gemeente Riemst, op ca. 300 m ten noorden van de huidige dorpskern, ter hoogte van het toponiem *Eyckendael*. De onderzoekszone situeerde zich ca. 350 m ten zuidoosten van de Maastrichtersteenweg en werd in het oosten door de Klein Lafeltstraat en in het noordwesten door de Tramstraat begrensd. Het omvatte de percelen 548z, 549s, 550h, 552f, 555s, 557g, 558f, 559r, 559t, 579m en 689z (Kadaster Riemst, 1ste Afdeling, Sectie A).

De zone mat ca. 1,5 ha in oppervlakte en werd tot bij de aanvang van de werken als landbouwgrond gebruikt. (Fig. 1 en Fig. 2)

Fig. 1: Kleurenorthofoto met aanduiding van het projectgebied. Schaal 1:5000 (bron: AGIV).

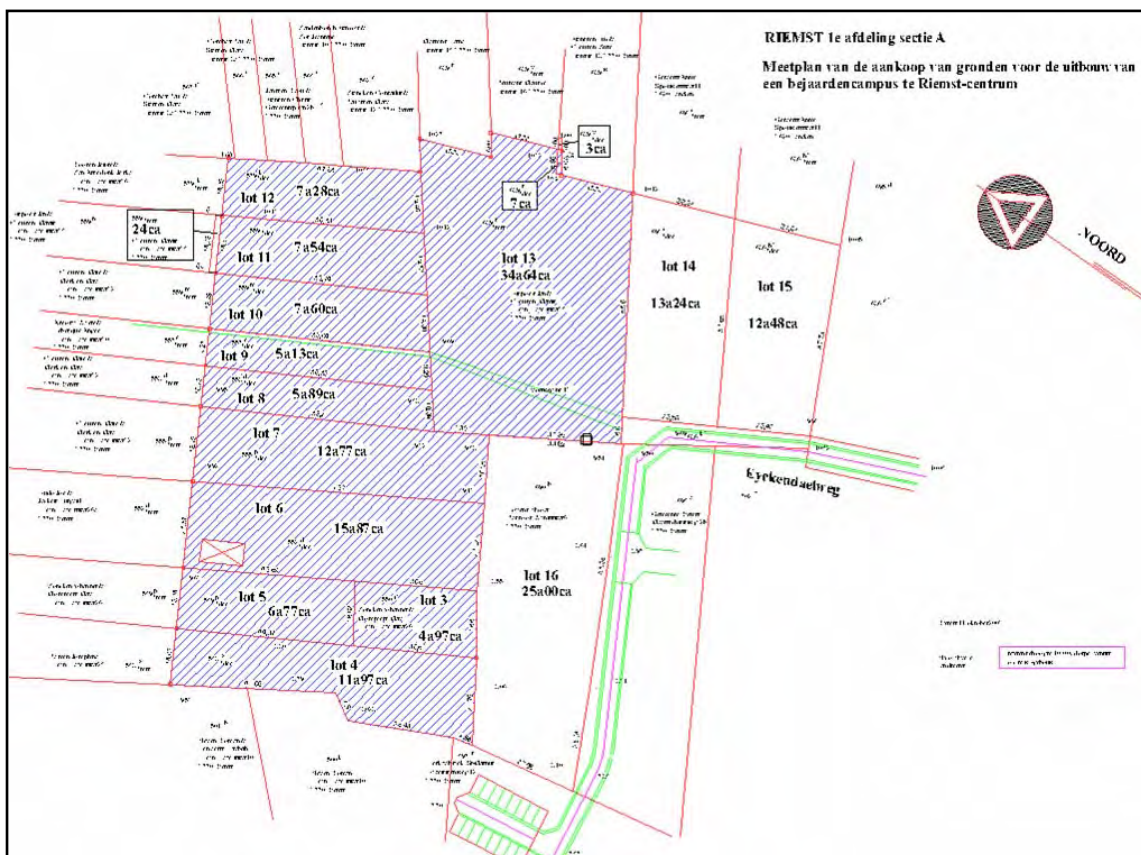
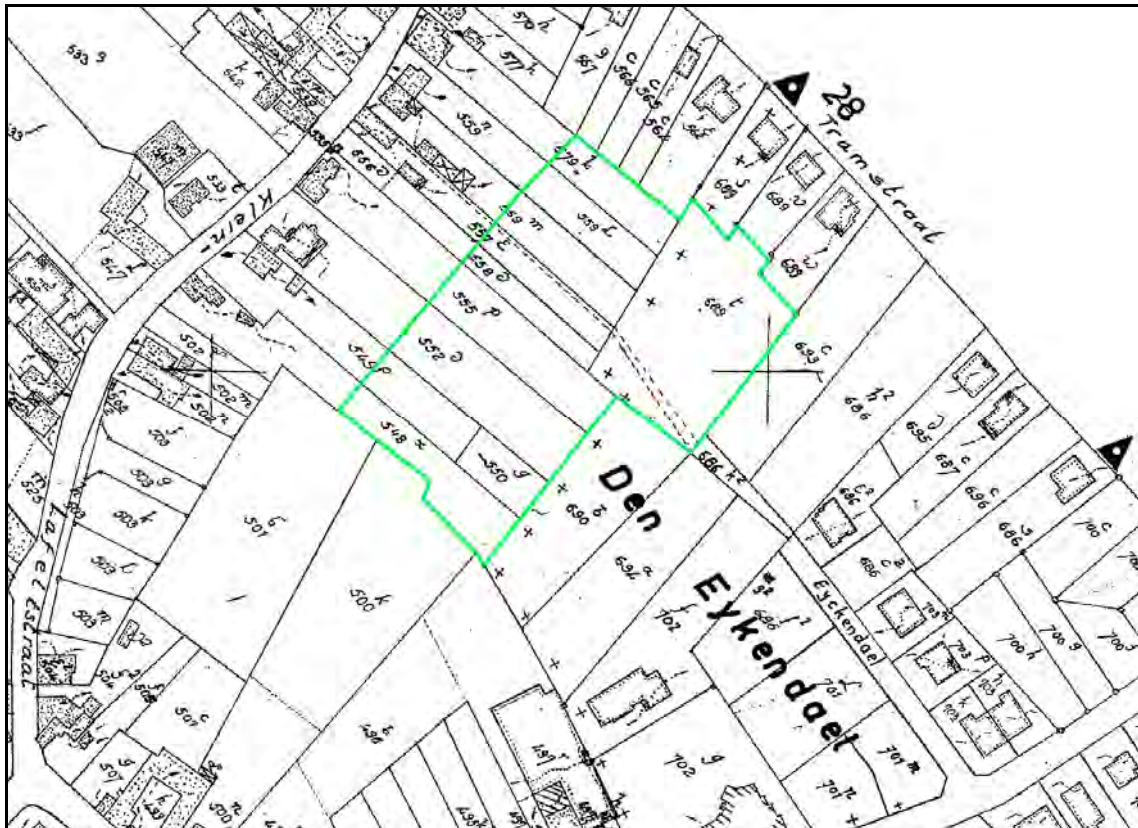

Fig. 2: Oud kadaster met aanduiding van het projectgebied. (bron: Gemeente Riemst).
 Fig. 3: Kadaster na verkaveling met aanduiding van de loten. (bron: Bejaardenzorg
 Grauwzusters Limburg vzw)

Het onderzoeksgebied wordt bodemkundig gekenmerkt door een goed gedraineerde leembodem zonder profielontwikkeling (Abp) die plaatselijk werd bedolven door een ophogingspakket van 80 cm of minder (Abp(c)). (Fig. 3)

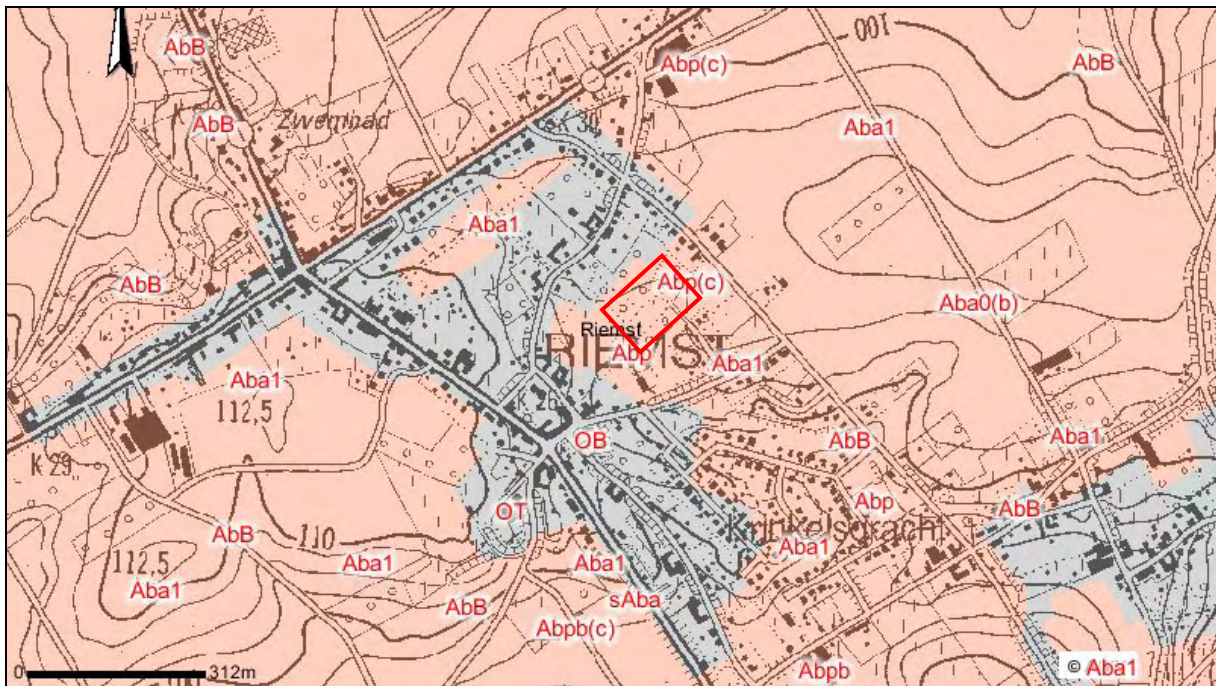

Fig. 4: Topografische bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. Schaal 1:10000 (bron: AGIV).

1.2 Historische achtergrond

Op een detailweergave van de Ferrariskaart van Riemst valt op dat het wegnennet rond 1777 sterk verschilde van het huidige, waardoor het niet eenvoudig is om de exacte locatie van het prospectiegebied te onderscheiden. Op de kaart van 'Rymps' is van oost naar west lopend het tracé van de voormalige Romeinse weg Tongeren-Maastricht te herkennen. (Fig. 4)

De historische kaart uit de Atlas van de Buurtwegen (kaartblad Riemst) uit 1841 (Bijlage 1, Fig. 6) toont voor het onderzoeksterrein geen enkele bebouwing; alleen onmiddellijk langsheen de Klein Lafeltstraat bevond zich blijkens de kaart bewoning.

Fig. 5: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1777) met aanduiding van het doelgebied (bij benadering). (bron: Koninklijke Bibliotheek van België).

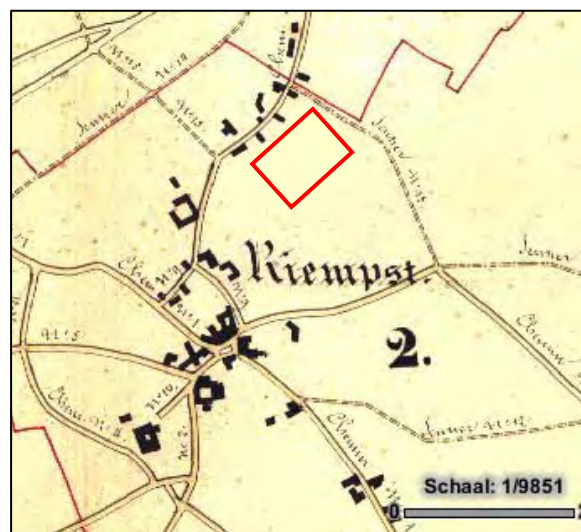

Fig. 6: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen uit 1841 met aanduiding van het doelgebied (bij benadering). (bron: GIS Provincie Limburg).

1.3 Vroeger archeologisch onderzoek

Uit het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische vondsten bekend. Aangrenzend aan het projectgebied, langs de Tongersesteenweg, op industrieterrein het Reeck en in het centrum van Riemst werden gedurende de vorige decennia wel archeologische vondsten aangetroffen. Het ging, met uitzondering van drie contexten, in de meeste gevallen om losse vondsten. De twee *in situ* contexten betroffen de restanten van een genivelleerde tumulus (CAI nr. 50121) die werden aangetroffen in 1935 bij leemwinning en de resten van een bandkeramische nederzetting (CAI nr. 51243) die werd aangesneden bij de aanleg van de Distrigas pijpleiding in 1999. Op basis van deze vondsten in de wijdere omgeving van het onderzoeksgebied, evenals de gunstige topografisch-geomorfologische positie, een plateaurand en droogdal met *colluvium*, werd aan het gebied een hoge archeologische potentie toegekend.

Een erg bijzondere vondst werd in de CAI geregistreerd onder nr. 50148. Het gaat om een in de leem uitgegraven ondergrondse ruimte, een zogenaamde 'erdstall', die in 1967 werd aangetroffen bij graafwerken¹. Deze zeldzame structuren, die niettemin in heel West-Europa voorkomen, zijn overwegend middeleeuws van oorsprong. Een sluitende interpretatie voor de aanleg en het gebruik er van, of grondige studie van dit fenomeen werd tot op heden helaas niet gerealiseerd. Wel lijkt er een verband te zijn met de aanwezigheid van een kerk en mogelijk moet de verklaring dan ook in de religieuze sfeer gezocht worden.²

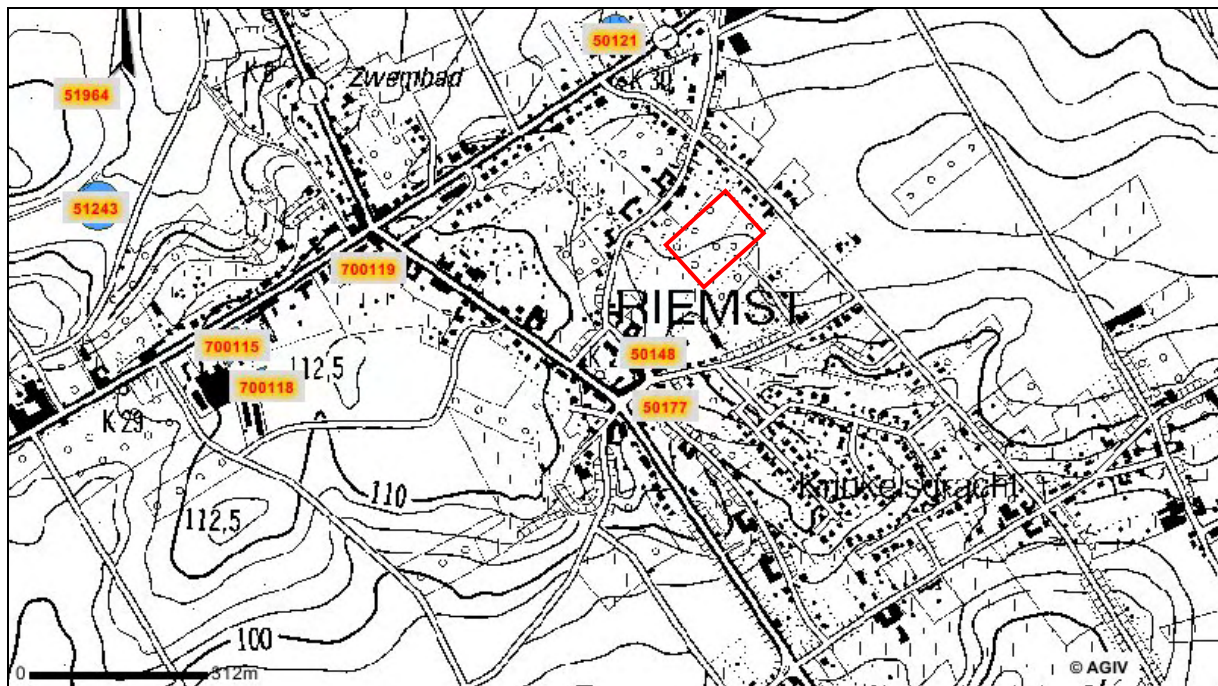

Fig. 7: Topografische kaart met aanduiding van de archeologische vindplaatsen. Schaal 1:10000 (bron: CAI).

¹ VANVINCKENROYE W. (1968) *Een onderaardse krocht te Riemst* (Limburg, 9-10) p. 223-229

² <http://de.wikipedia.org/wiki/Erdstall> ; <http://www.erdstall.de>

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

Fig. 8: Aanleg van sleuf 5 in een voormalige tuin van de bebouwing aan de Klein Lafeltstraat (foto ARONbvba).

Omwille van de archeologische potentie van het terrein werd door de Zuidoost Limburgse Archeologische Dienst (ZOLAD) geadviseerd de grondwerken op de betreffende percelen te laten begeleiden door een archeoloog. Deze begeleiding verloopt in twee fases. In een eerste fase werd het gebied door middel van proefsleuven geprospecteerd, teneinde het eventueel aanwezige en nog ongekende archeologische erfgoed ruimtelijk en inhoudelijk te detecteren en af te lijnen. Daaropvolgend kan in een tweede fase, na evaluatie, eventueel worden overgegaan tot een archeologische opgraving.

2.2 Verloop

De prospectie gaat de bouw van een woon- en zorgcentrum (oppervlakte ca. 1,5 ha) vooraf. Van deze totale oppervlakte moest volgens het Programma van Eisen, opgesteld door ZOLAD, ca. 2000 m² worden onderzocht. Omwille van een aantal praktische beperkingen op het terrein kon echter niet de totale zone geprospecteerd worden. De oppervlakte van de totale zone werd teruggebracht tot de terreinen die behoren tot fase 1 van het bouwproject (woon- en zorgcentrum). Van de hierin betrokken percelen was ca. 3030 m² prospecteerbaar. Lot 3 tot en met 9 en lot 16 uit de oorspronkelijke 1,5 ha terrein uit het Programma van Eisen werden niet onderzocht, hoofdzakelijk omdat deze in gebruik bleven tot de uitvoering van fase 2 (tuinen). Een groot aantal van de niet onderzochte percelen was ingericht als paardenweide. Op de loten die vóór de verkaveling deel hadden uitgemaakt van de tuinen van woningen gelegen aan de Klein Lafeltstraat werd het werk bemoeilijkt door de aanwezigheid van talrijke omheiningen, bomen, groentetuinen, en tuinhuisjes. Na overleg met de voormalige eigenaars, werden deze percelen door ons vrij gemaakt en opgenomen in het onderzoek (Sleuf 4, 5 en 6).

Het archeologisch onderzoek, in opdracht van de VZW Bejaardenzorg Grauwzusters Hasselt-Tongeren, werd uitgevoerd door projectverantwoordelijke Elke Wesemael

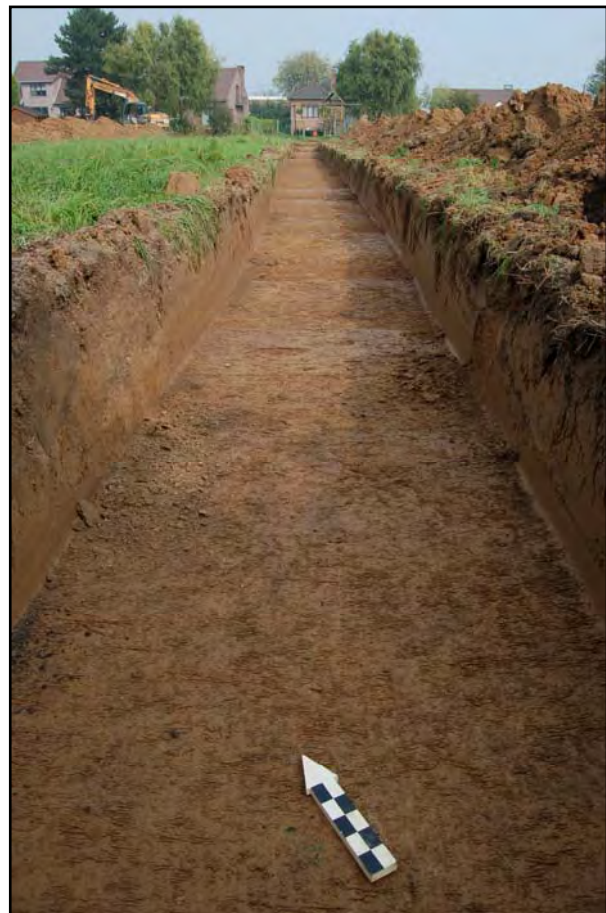

Fig. 9: Overzicht van sleuf 2 (foto ARON bvba)

(ARON bvba) tussen 9/10/2007 en 15/10/2007. Voor het proefsleuvenonderzoek voorzag ARON bvba in een graafmachine met machinist.

2.3 Methodiek

In totaal werden zes proefsleuven aangelegd. Sleuven 1, 2 en 3 hadden een zuidwest-noordoost verloop. Sleuven 4, 5 en 6 werden dwars hierop in noordwest – zuidoostelijke richting aangelegd. De sleuven hadden een breedte van ca. 1,80 m breed en een onderlinge afstand van ca 12 m. De sleuven werden machinaal tot net onder de bouwvoor, een aanvullingslaag en het *colluvium* uitgehaald. Alle sleuven werden m.b.v. een metaaldetector geprospecteerd. Het grondplan van de sleuven werd digitaal ingetekend door de landmeter³ en ingepast op het kadasterplan. Hiertoe werden begin- en eindpunt van de sleuf opgenomen, alsook enkele punten op de wanden van elke sleuf. Van alle ingemeten punten zijn drie absolute coördinaten bekend. Bij de uitwerking van het proefsleuvenonderzoek werd een lijst opgesteld van de digitale foto's gemaakt tijdens het onderzoek (zie bijlagen).

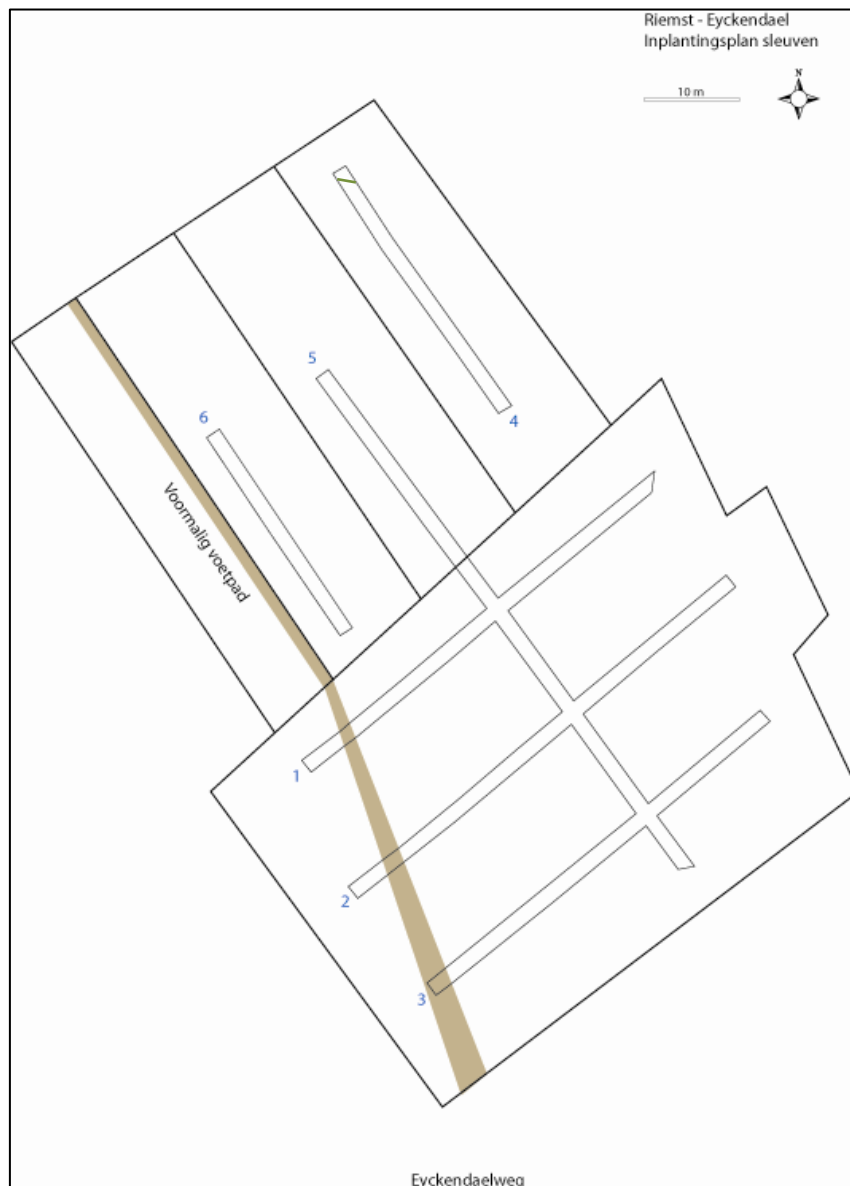

Fig. 10: Overzicht van de ligging van de proefsleuven. De sleuven werden genummerd in volgorde van de aanleg. In bruin is het tracé te herkennen van een voormalige voetweg. Groen: loop van een karrenspoor (plan: ARON bvba)

³ Francis Decelle (Technum NV)

3. Onderzoekresultaten

3.1 Bodemopbouw

Over het gehele oppervlak van de onderzochte zone moesten de sleuven vrij diep worden aangelegd. Dit was een gevolg van de lokale bodemopbouw, waarbij de onverstoorde B-horizont eerst bedekt was geraakt met een dun laagje *colluvium* (ca. 5 cm) waarop vervolgens een dik pakket aangevoerde leem afgezet was. Dit pakket varieerde in dikte tussen 40 en 100 cm en was minder compact en sterker gevlekt als de onderliggende B-horizont. Het bevatte sporadisch keitjes en kleine baksteenfragmenten. Boven dit leempakket bevond zich de bouwvoor, die gemiddeld zo'n 30-35 cm dik was. Het pakket aangevoerde leem was opvallend dikker aan de noordwestkant van het terrein, rechts van de voormalige voetweg. (Fig. 11)

3.2 Gaafheid van het terrein

De algemene bewaringstoestand van de bodem op de onderzochte percelen kan goed genoemd worden. Hoewel het terrein aan het oppervlak talrijke recente omheiningen, beplanting en tuinconstructies vertoonde, is de impact daarvan op de onderliggende bodem miniem te noemen. Dit is ondermeer te wijten aan de aanwezigheid van de ophogingslaag, die dikker was als de diepte van ploegsporen, plantsporen of handmatige vergravingen.

3.3 De archeologische sporen en vondsten

Op de onderzochte percelen werden met uitzondering van de voormalige voetweg en één bedekt karrenspoor geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.

De vroegere voetweg liep in zuidoost-noordwestelijke richting over het terrein. De weg was ooit de verbinding tussen de Klein Lafeltstraat en de weg 'Eyckendael' in het zuiden. Op het perceel met kadastrummer 689t was de weg ooit ingesneden in het omliggende landschap. Doordat over het volledige oppervlak van het onderzoeksterrein een dik pakket aangevoerde leem werd aangebracht was de loop van de weg nauwelijks meer te herkennen. Enkel aan de hand van een zachte depressie die nog in het grasland op perceel 689t te zien was, was de voormalige loop nog te bemerken.

Aan het uiterst noordelijke uiteinde van proefsleuf 4 werd onder het ophogingspakket één karrenspoor aangetroffen. Het liep in noordwest-zuidoostelijke richting en dwarsde de sleuf (Fig. 9, groen). Het lijkt geen relatie te hebben met de oriëntatie van het kadasterplan. Ook op de historische kaarten zijn geen wegtracés te bemerken die met dit karrenspoor in overeenstemming te brengen zouden zijn. Tijdens het vooronderzoek werden geen vondsten onder de vorm van aardewerk, steen of glas ingezameld. Ook het ophogingspakket leverde geen diagnostisch materiaal. Het was dan ook niet mogelijk het moment van ophoging van het terrein te bepalen.

Op het terrein werden ook door middel van prospectie met de metaaldetector geen vondsten aangetroffen.

Fig. 11: Bodemprofiel, zuidzijde van sleuf 1. Van boven naar onder: begroeiing, donkerbruine bouwvoor, gemengd ophogingspakket met veel bioturbatie, colluvium, en B-horizont (foto: ARON bvba)

Fig. 12: Overzicht van de ligging van de proefsleuven 3, 2 en 1. De sleuven werden genummerd in volgorde van de aanleg. Rechts de haag op de perceelgrens aan de zijde van 'Eyckendael' (foto: ARON bvba)

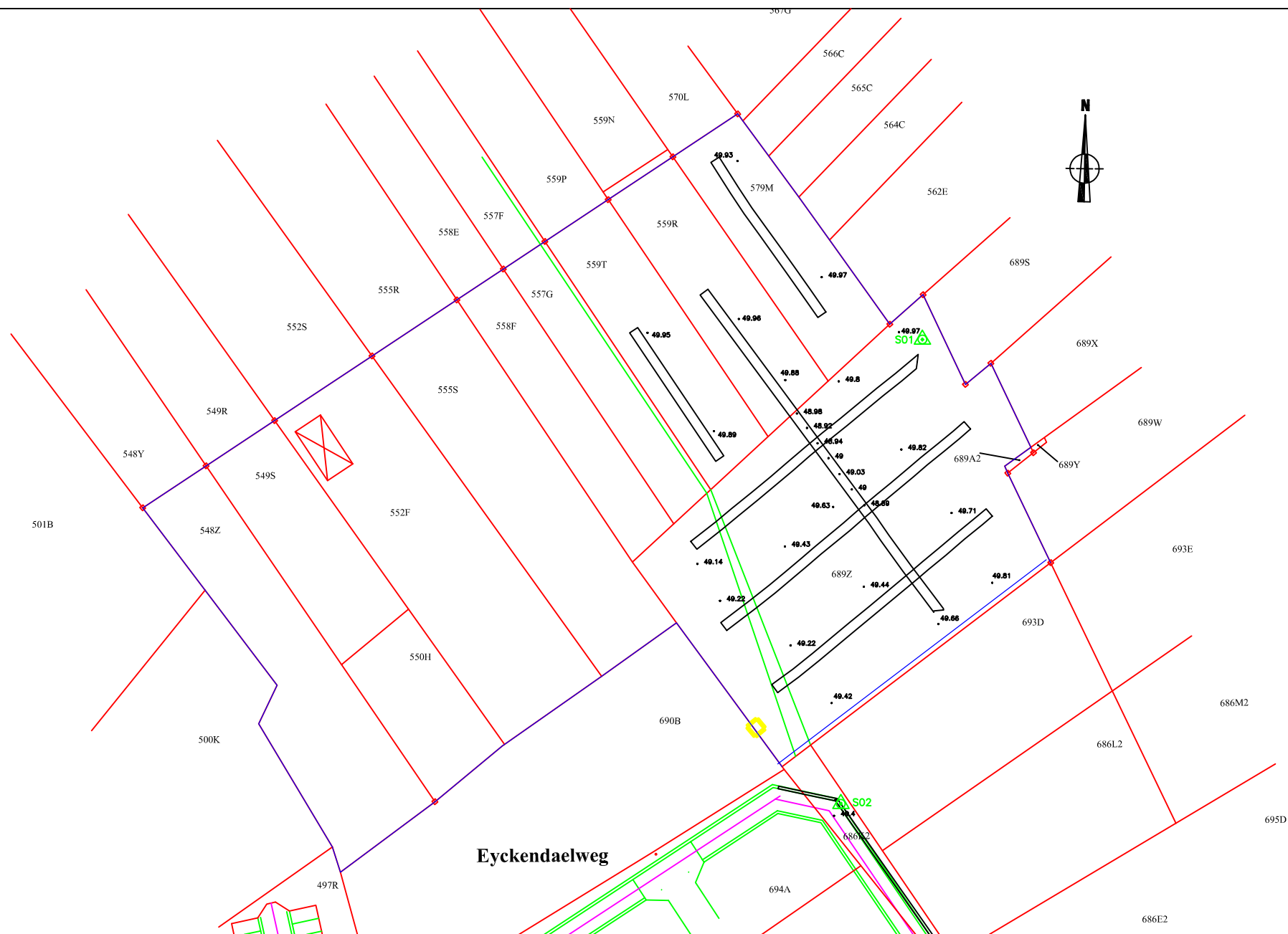
3.4 Conclusie

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem op de terreinen waarop door Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg vzw een woon- en zorgcentrum wordt gebouwd werden geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek wordt voor het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek geadviseerd. Wel willen we er op wijzen dat slechts een deel van de in het oorspronkelijke Programma van Eisen (door de ZOLAD) opgenomen gronden aan een vooronderzoek onderworpen werden. Bij (toekomstige) graafwerken op de overgebleven terreinen adviseren wij ook hier eerst een vooronderzoek te laten uitvoeren.

Bovenstaande aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegd gezag zijnde de ZOLAD en de afdeling Onroerend Erfgoed Vlaanderen van het Agentschap Ruimtelijke Ordening. Een definitieve beslissing tot het al of niet uitvoeren van een vervolgonderzoek ligt dan ook bij deze beide instellingen.

Bijlagen:

- 1. Situeringsplan**
- 2. Fotolijst**
- 3. Administratieve gegevens**

RIEMST
EYCKENDAEL

RI-07-EYC

Onderwerp

Situeringplan

Inmeting

Datum

Technum nv
September 2007

Schaal

1 : 1000

0

50 m

Legende

— — — Sleuven

— Projectgebied

49.27

Hoogtematen

686L2

Perceelsnummers

DSC-nummer	Datum	Soort opname	Sleufnummer	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
1256	7-10-2007	Overzicht	/	/	Overzicht terrein vanaf zuidpunt sleuf 3	Z	/
1257	7-10-2007	Overzicht	/	/	Aanvang sleuf 1, 2 en 3	Z	/
1258	7-10-2007	Overzicht	/	/	Aanliggend perceel aan de straat Eyckendael, paardenweide	/	/
1259	7-10-2007	Overzicht	3	/	Overzicht sleuf 3	ZO	/
1260	7-10-2007	Overzicht	2	/	Overzicht sleuf 2	ZO	/
1261	7-10-2007	Overzicht	1	/	Aanvang sleuf 1, stort	ZW	/
1262	7-10-2007	Overzicht	1	/	Overzicht sleuf 1	ZO	/
1263	7-10-2007	Overzicht	5	/	Zicht op perceel 559R voor de aanleg van de sleuf	ZO	/
1264	7-10-2007	Overzicht	6	/	Zicht op perceel 559T voor de aanleg van de sleuf	ZO	/
1265	7-10-2007	Overzicht	5	/	Overzicht sleuf 5	ZO	/
1266	7-10-2007	Overzicht	5	/	Overzicht sleuf 5	ZO	/
1267	7-10-2007	Overzicht	4	/	Doorgang naar sleuf 4	Z	/
1268	7-10-2007	Overzicht	4	/	Overzicht sleuf 4	ZO	/
1269	7-10-2007	Overzicht	4	/	Ligging sleuf 4	Z	/
1270	7-10-2007	Overzicht	/	/	Uiteinde sleuf 1, 2 en 3	NW	/
1271	7-10-2007	Overzicht	/	/	Machinewerk	/	/
1272	7-10-2007	Overzicht	/	/	Machinewerk	/	/
1273	7-10-2007	Overzicht	/	/	Machinewerk	/	/
1274	7-10-2007	Overzicht	/	/	Machinewerk	/	/
1275	7-10-2007	Overzicht	4	/	Overzicht sleuf 4	ZO	/
1276	7-10-2007	Overzicht	1	/	Bodemkundig profiel	NW	/
1277	7-10-2007	Overzicht	1	/	Bodemkundig profiel	NW	/
1278	7-10-2007	Overzicht	5	/	Overzicht sleuf 5	ZO	/
1279	8-10-2007	Overzicht	5	/	Overzicht sleuf 5	ZO	/
1280	8-10-2007	Overzicht	5	/	Overzicht sleuf 5	ZO	/

Administratieve gegevens

Projectcode:	RI-07-EYC
Opdrachtgever:	Bejaardenzorg Grauwzucters Limburg vzw Demerstraat 80 3500 Hasselt
Opdrachtgevende overheid:	ZOLAD, Agentschap Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed Vlaanderen
Dossiernummer vergunning:	2007/138
Vergunninghouder:	Elke Wesemael
Aard van het onderzoek:	Prospectie met ingreep in de bodem
Begin vergunning:	08/10/2007
Einde vergunning:	Einde der werken
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Riemst
Deelgemeente:	/
Adres:	Eyckendael
Kadastrale gegevens:	548z, 549s, 550h, 552f, 555s, 557g, 558f, 559r, 559t, 579m en 689z (Kadaster Riemst, 1ste Afdeling, Sectie A).
Coördinaten:	23.70.64 – 16.75.10
Totale oppervlakte:	3030 m ³
Te onderzoeken:	/
Bodem:	Abp en ABp(c)
Archeologisch depot:	ZOLAD Maastrichtersteenweg 2b 3770 Riemst

